

Ohledně přestupků celních a monopolních, spáchaných na újmu druhého státu, zavazují se oba smluvníci pachatele k žádosti příslušného úřadu druhého státu stanoveným trestem trestati, když je obviněný poddaným státu, který jej chce vyšetřovati a trestati neb když obviněný, nejsa poddaným tohoto státu, tam v čas spáchání přestupku, byl i jen přechodně bydlil a tamtéž po dojití návrhu stíhacího byl postižen; dlužno však užiti trestů stanovených zákony státu dožadujícího, pokud jsou mírnější a budiž trest na majetku vyměřen dle sazby státu, jehož zákony celní neb monopolní byly porušeny (čl. 14 cel. sml.); úřední údaje úřadů neb zřízenců druhého státu požívají téže průvodnosti, jako úřady neb zřízenci státu tuzemského (čl. 15 cel. sml.). Náklady řízení trestního nahradí, pokud jich nelze dobytí z hodnoty zadrženého předmětu neb na pachateli, ta strana, v jejímž zájmu bylo řízení provedeno (čl. 16 cel. sml.) Ostatně obsahuje úmluva mezi Rakousko-Uherskem a Itálií učiněná podobná ustanovení jako úmluva s Německem uzavřená.

Smlouvy konsulární viz Kosuláty.

Smlouvy na oko.

I. Pojem.

Smlouvy na oko jsou taková ujednání, při nichž zvolí si smluvníci formu určité smlouvy, kdežto vůle jich sleduje jiný účel, pokud se týče, je ovládána jinou tendencí, než která dochází výrazu ve smlouvě. Taková ujednání jsou dvojího druhu:

1. Smlouva se uzavírá pouze na oko, aniž strany zamýšlejí smlouvu nějakou uzavřítí. Vůle stran nesměřuje k tomu, by jedna něco plnila, ani aby druhá strana protidávku poskytla. Účelem takových úmluv je simulování právního poměru naproti osobám třetím, jehož tu vůbec není a jež ani založen býti nemá; úmyslem je tu klamati, by jiným bylo bráněno nároků svých se domáhati. Klam děje se zde pod záminkou, že scizeno bylo jmění, část jeho nebo právo nějaké a tím bezprávně má býti zmařeno dobývání nároků osob třetích.

Sem spadají různá jednání a úmluvy na oko směřující k zabránění nebo zmaření soudní exekuce, zavlčení a zatajení majetku před zahájením konkursu, odstraňování majetku s pomocí osob třetích v čas insolvence, veškerá jednání na oko směřující ku poškození dědiců nepominutelných a ku zkrácení jich na podíle povinném.

2. Druhá skupina smluv na oko spočívá v tom, že se smlouva skutečně činí a skutečně zamýšlí, avšak užije se formy a jména jiné smlouvy, aby tím skutečná úmluva byla zastřena, ať již se to děje z důvodu jakéhokoliv, tak na př. by bylo uzavřeno jednání nedovolené nebo by zastřena byla lichva a pod.

II. Právní účinky.

1. Smlouvy na oko ad 1 zmíněné jsou pro nedostatek vůle stran smlouvu uzavřítí, právně neúčinnými (§§ 861 a 869 o. o. z.). Úmluva taková pokládá se tak, jako by vůbec nebyla uzavřena. Směřuje-li úmluva taková ku poškození věřitelů nebo třetích interestů, mohou jí osoby třetí, pokud jsou věřiteli jedné nebo druhé strany, odporovati dle ustanovení zákona odpůřícího ze dne 16. března 1884 č. 36 ř. z.

2. Ohledně všech ostatních smluv na oko, jež slouží toliko k zastření jiného jednání od stran skutečně zamýšleného, platí předpis § 916 o. o. z.: právní jednání posuzuje se dle týchž zákonných předpisů, podle kterých

by musilo býti posuzováno dle své pravé povahy. Při tom sluší rozeznávat, zda byla smlouva co do celého obsahu či pouze ohledně jednotlivých částí na oko uzavřena; v tomto posledním případě dlužno jednotlivé úmluvy na oko dotyčného právního jednání zvláště posuzovati (rozh. ze 17. února 1857 č. 139, sb. 295). Námitka, že byla smlouva uzavřena na oko, přísluší nejen každému kontrahentovi, nýbrž též každé osobě třetí, která prokáže zájem ohledně dotyčného jednání, pokud se týče, která odvozuje právo z dotyčné smlouvy.

III. Naříkatelnost smluv na oko.

Naříkati lze každou smlouvu na oko, ať byla již uzavřena ústně nebo písemně nebo též ve formě notářského spisu (rozh. ze 6. dubna 1888 č. 3918, sb. 12.129, ze 27. února 1877 č. 7468, sb. 7730, ze 24. května 1865 č. 4204, sb. 2185), při čemž arcíť dlužno na myslí míti předpis § 34 not. ř., že notář nesmí předsevzítí úřední jednání o úmluvách zakázaných neb takových, kde je patrné podezření, že je strany uzavírají jen na oko neb aby obešly zákon neb aby bezprávně poškodily osoby třetí. Též soudní narovnání, obsahující smlouvu na oko, může býti v odpor vzato (rozh. z 3. března 1887 č. 1333, sb. 11.476); rovněž giro na oko (rozh. z 8. března 1859 č. 2539, G. Z. 1859 č. 58). Smlouvu na oko lze z pravidla namítati jen smluvníkovi, jenž se jí účastnil; proti osobám třetím, jež jsou vůle poctivé (bona fide), námitka simulace na př. scizení, je vyloučena (rozh. ze dne 6. července 1859 č. 7326, sb. 827, srv. § 449 č. 4 a 8), rovněž je vyloučena proti podzástavnímu hypotekárnímu věřiteli námitka simulace, na níž spočívá dluh zástavní (rozh. ze dne 28. prosince 1875 č. 5145, sb. 5955).

IV. Právo trestní.

1. Kdo vymýšlením věřitelů neb jinak podvodným srozuměním neb zatajováním částí svého jmění zkrucuje pravý stav svého majetku, dopouští se, jsou-li zde náležitosti § 197 tr. z., zločinu podvodu. »Zkrucování pravého stavu podstaty« je tu i tehda, když dlužník neupadl do konkursu (rozh. z 24. listopadu 1879 č. 6619 a j.).

2. Kdo vymýšlí dluhy nebo právní jednání, aby zmařil uspokojení svého věřitele buď zcela neb z části, když exekuce mu hrozí neb proti němu jest již vedena, je vinen, ač není-li v jednání jeho zahrnut těžší čin trestní, přečinem, když způsobená škoda přesahuje 50 zl., jinak přestupkem (§ 1 zák. z 25. května 1883 č. 78 ř. z.).

3. Ten, kdo uzavřel k zakrytí lichvy smlouvu na oko, zřídil listinu, obsahující nepravdivé okolnosti neb když vymohl o pohledávce ještě neexistující soudní nález (rozsudek, platební rozkaz, mandát), soudní narovnání neb výrok soudu rozhodčího, budiž dle zákona o lichvě (viz tento čl.) přísněji potrestán (§§ 1 a 2 ze dne 28. května 1881 č. 47 ř. z.).

4. Dle zákona o tisku platí trestní předpisy § 11 odst. 2, když byla úřadu vědomě oznámena osoba jako zodpovědný redaktor, která za takového ustanovena nebyla (redaktor na oko) (rozh. ze dne 5. června 1875 č. 3115, ze dne 3. prosince 1877 č. 11.315, sb. 166, ze dne 21. prosince 1878 č. 12.334 a j.).

V. Právo poplatkové.

Každý revers a každá listina druhu jakéhokoliv, která se k tomu cíli vydává, by podmínila při jednání oboustranně závazném za příčinou zkrácení poplatku na jednání vypadajícího vyšší cenu neb vůbec vyšší plnění

nebo protidávku, než jak vyjádřeno jest v listině právní o tomto jednání zřízené, na jejíž základě byl poplatek vyměřen, je zmatečná a právně neúčinná, a má v zápětí trestní následky ve smyslu §§ 84 a 85 popl. z. (§ 86 popl. z.). To platí ovšem jen o listinách, jichž obsah výhradně má za účel, erár zkrátiti.

Smlouvy obchodní.

I. Pojem.

Předním účelem obchodních smluv jest právní úprava a usnadnění obchodu, zejména dovozu a vývozu, mezi dvěma státy. Hlavní jich význam spočívá ve vlivu na národohospodářské poměry jednotlivých zemí obchodně se stýkajících. Rozdílnost přírodní povahy země (povaha půdy, podnebí, zeměpisná poloha) a národní kultury (vzdělání, zvláštní způsobilost k výrobě určitých statků) jsou toho příčinou, že určitý národ může jisté statky způsobem poměrně nejsnadnějším a nejlevnějším vyráběti; národ tento se přirozeně bude snažiti, aby těchto statků vyrobil více, než má zapotřebí ku krytí svých potřeb, a aby přebytek pak odbyl do oněch zemí, jež mají oněch statků nedostatek a naproti tomu, aby mezinárodní výměnou si opatřil statky, jichž sám potřebuje. Tato mezinárodní dělba práce ve spojení s mezinárodním obchodem poskytuje každému národu spíše možnost způsobem co možná nejvhodnějším nutné životní potřeby si opatřiti, než by bylo možno toho docíliti při vzájemném uzavření jednotlivých území státních; zákazy dovozu a vývozu tam, kde byly zásadně prováděny, se nikdy neosvědčily. Snahou prospěšných smluv obchodních tudíž bude, pokud možná vyrovnati různosti ve výrobních a konsumčních zájmech jednotlivých národů zejména zásadním odstraněním zákazů, svobodou celní a zmírněním cel, udělením největších výhod, restitucemi cel a daní a pod. prostředky a tím co nejvíce národní blahobyt podporovati.

II. Pravidelný obsah obchodních smluv a jich rozdělení.

Některá ustanovení vyskytují se téměř ve všech smlouvách, jiná řídí se dle zvláštních poměrů jednotlivých států. K prvnějším náleží pravidla mezinárodní, jichž má býti vždy šetřeno a jimiž jsou zejména: zásadní svoboda obchodu, jež vylučuje jakákoli obmezení (zákazy přívozu, vývozu nebo průvozu s přípuštěním toliko nečetných výjimek) a vyžaduje toho, aby příslušníkům druhého státu bylo dovoleno provozovati v tuzemsku průmyslovou neb obchodní živnost s týmiž právy, jaká tuzemcům přísluší; ustanovení, že importované výrobky druhého státu nemají býti podrobovány vyšším nebo obtížnějším spotřebním dávkám než stejné výrobky tuzemské; výmínečné přípuštění restituce (navrácení) cla a daní, zabezpečení rovného postavení cizinců s tuzemci ve příčině patentování vynálezů, registrování továrních a obchodních známek, vzorků a modelů a pod.

Zájmutům států, mezi nimiž panuje živá výměna zboží (zejména sousedních států a zemí s různými poměry výrobními) bývají druhdy prospěšny obchodní smlouvy tarifové, jež se zakládají v tom, že ve smluvených tarifech se sazby autonomního (jednostranného) tarifu ohledně dovozu určitých druhů zboží sníží nebo se ustanoví, že po dobu, na kterou smlouva byla uzavřena, mají zůstati v téže výši, jak jsou stanoveny v době uzavření smlouvy. Obecně obvyklými nyní jsou smlouvy o největších výhodách, jimiž jeden stát druhému (z pravidla vzájemně) zaručuje tytéž výhody celní, jaké kterýkoli třetí stát v době uzavření smlouvy má nebo jakých později snad nabude.